

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Basel III och dess påverkan på lönsamheten i bankbranschen

Magisteruppsats VT2011

Seminariearbete Magisternivå Industrial
and Financial Management

Handledare: Ted Lindblom

Författare: Daniel Olsson 830221-

Marcus Nord 810610-

Sammanfattning

Bakgrund

Som samhällsviktiga instanser har bankerna klarat sig ifrån konkurs vid finansiella kriser, staten och medborgare har fått säkerställa lån när kapitalet tagit slut. Just nu sitter G20 länderna i förhandlingar om nya krav på högre och bättre kapitalbas för bankerna. Förhoppningen finns hos Finansinspektionen och regeringen att beslut snarast tas om ett införande av dessa i EU:s reglemente.

Problemformulering

Utifrån de framtagna regler för hur det nya Baselregelverket kommer se ut tillsammans med kritik som riktats mot detta har vi inriktas oss på att försöka svara på hur **lönsamheten ser ut bland de svenska bankerna med ett ökat krav på eget kapital samt hur detta påverkar aktieägarnas avkastning.**

Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka Basel III och hur det påverkar den svenska banksektorn, dess utveckling och framtida mål och avkastning. Att belysa eventuella problem med de nya reglerna som arbetats fram av Baselkommittén och hur detta komma påverka bankens framtida resultat.

Metod

Vi har använt oss av en kvalitativ metod där vi kontaktat och genomfört intervjuer med, Bankföreningen, Finansinspektionen och tre av de största bankerna i Sverige.

Slutsats

Sammanfattningsvis har de nya kapitaltäkningsreglerna inte påverkat lönsamheten eller avkastningen i bankbranschen negativt. Vi tror att det på lång sikt istället kommer att i högre lönsamhet, samt bibehållen avkastning men med lägre risk.

Vi vill börja denna uppsats med att rikta ett stort tack till vår handledare Ted Lindblom för ditt stöd på vägen och för att du fått oss på rätt kurs.

Ett stort går även till dig Wiviann Hall för dina snabba svar och vägledning när vi vart vilse i den akademiska djungeln.

Tack även till representanterna på Finansinspektionen och Bankföreningen som ställt upp på intervjuer, kom med infallsvinklar samt hjälpt oss att få rätt kontakter.

Och sist men inte minst tack till er på de olika bankerna som ställde upp på intervjuer, samt förmedlat rätt kontakter till oss.

Trevlig läsning önskar Daniel och Marcus

Innehållsförteckning	Sid.
1 Inledning	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Basel I och II	9
1.3 Problemdiskussion	10
1.4 Problemformulering	11
1.5 Syfte	12
1.6 Avgränsningar	12
2 Metod	13
2.1 Inledning	13
2.2 Praktiskt tillvägagångssätt	13
2.3 Datainsamling	14
2.3.1 Sekundärdata	15
2.3.2 Primärdata	15
2.4 Urval av respondenter	15
2.5 Kritisk metoddiskussion	17
3 Baselregelverket	18
3.1 Basel II och dess uppbyggnad runt pelare	18
3.2 Varför en utveckling av Basel II	19
3.3 Olika exempel på att Riskhantering i Basel II underskattats	19

3.3.1 För dålig fokus på likviditetshantering	20
3.4 Basel III-reglerna	21
3.4.1 Regler om kapital	21
3.4.2 Minimikravet för kapital	21
3.4.3 Leverage Ratio (bruttosoliditetmått)	22
3.4.4 Regler om likviditet	23
3.4.5 Likviditetstäckningskvot	23
3.4.6 Stabil nettofinansieringskvot	23
4 Teori	25
4.1 Tidigare studier	25
4.2 Referensram	26
4.2.1 Varför skall en bank ha mer eget kapital?	28
4.2.2 Kapitalstruktur	29
4.2.3 Return on Equity (ROE)	30
5 Empiri	33
5.1 Sekundärdata	33
5.1.1 Potentiella effekter enligt Riksbanken om det högre kapitalkravet	33
5.1.2 Kommentar från bankföreningen om effekterna av nya Basel III	33
5.1.3 Nordeas syn på de nya reglerna	34
5.1.4 SEBs syn på reglerna	34
5.1.5 Swedbanks syn på det nya regelverket	35

5.1.6 Handelsbanken om det nya regelverket	35
5.2 Primärdata	36
5.2.1 Generellt angående de nya reglerna	36
5.2.2 Synen på de nya kapitaltäckningsreglerna	36
5.2.3 Avkastningskraven på eget kapital	38
5.2.4 Synen på Transparency - öppenheten i banksektorn	38
5.2.5 Leverage ratio	39
5.2.6 Vilka är de största utmaningarna för bankerna	40
6 Analys	41
6.1 Sekundärdata	41
6.2 Primärdata	42
6.2.1 Analys av kapitaltäckningsreglerna	42
6.2.2 Avkastningskrav och ROE	43
6.2.3 Transparens och öppenhet	43
6.2.4 Leverage ratio	44
7 Slutsatser	46
7.1 Studiens resultat	46
7.2 Förslag till fortsatta studier	48
Referenser	49
Bilagor	53

1 Inledning

Kapitlets syfte är att ge en inblick i hur bankens roll i samhället ser ut och varför det är nödvändigt att implementera ett regelverk som styr bland annat relationen mellan in- och utlåning i banken. Vidare mynnar detta sedan ut i en problemdiskussion samt formulering av problem.

1.1 Bakgrund

I slutet av mars 2011 aviserar Swedbanks VD Michael Wolf att banken väljer att dela ut drygt tre miljarder svenska kronor till sina ägare. Detta motsvarar 40 % av vinsten samma bank gör år 2010 (Di.se, 2011-03-25). Några dagar tidigare väljer Nordeas bolagsstämma att dela ut 1168 miljoner Euro (Nordea.se), lite drygt 10 miljarder svenska kronor, trots att bankens näst största ägare den svenska staten motsagt sig detta (DI.se, 2011-03-24).

Inget konstigt eller onormalt i denna utdelning kan tyckas, men då besluten kommer så tätt inpå vår tids största finanskris är det inte obefogat att i alla fall delvis ifrågasätta bankernas agerande. Det är inte länge sedan staten tvingades agera säkerhet för de båda bankerna, och krisprogram med ekonomisk hjälp sattes upp. Adrian och Shin (2010) anser att banker agerar kortsiktigt när de delar ut stora summor och Adrian och Brunnermeier (2010) hävdar att bankerna tenderar till att enbart se till bankens eget bästa och tänker inte på vilka konsekvenser det kan få för samhället i stort.

I en investerare eller aktieägares ögon kan det vara frestande att lockas av stora utdelningar, men kan den finansiella risken i investeringen öka om bolaget blir av med så mycket pengar? Finns det då risk för insolvens när en lågkonjunktur slår till? Den finansiella marknaden styrs idag av en rad olika regelverk hävdar Adrian och Shin (2010), men finns det också regelverk som reglerar utdelningar och aktieägarens intressen, eller delas det ut till dess att någon säger ifrån?

Anledningen till att just bankerna fick den massiva statliga överlevnadshjälp under finanskrisen grundar sig i den viktiga roll som banker och den finansiella marknaden spelar i dagens samhälle. Bankerna som utgör den finansiella sektorn är smörjmedlet i den svenska ekonomin och har en enorm betydelse för landets ekonomiska välfärd. Den finansiella sektorn svarar för 4 % av Sveriges samlade BNP och sysselsätter över 140 000 personer (Finansinspektionen, 2010). Admati et al (2010) hävdar också att många regeringar har en policy som kan sammanfattas med att bankerna är för stora eller för involverade i samhällets ekonomi för att gå omkull.

Bankernas huvudsakliga uppgifter är att ta emot inlåning och säkra krediter. Med andra ord skall de stå för landets inlåning och utlåning. De största användarna av bankerna är de svenska hushållen och företagen, men även utländska aktörer har idag en betydande roll. Vid en inlånings- eller utlåningssituation fungerar även banken som en räntesättare eller mellanhand, eftersom den ger ränta till dem som vill spara pengar, och tar betalt med en ränta för dem som är villiga att låna till denna ränta. För att hålla kreditriskerna låga gör banken en prövning av låntagaren, och kan ofta kräva en säkerhet, till exempel i form av en fastighet. Ändå förekommer det naturligtvis situationer där låntagaren inte kan betala tillbaka de lånade pengarna. För att utjämna för denna risk sker utlåningen till en högre ränta än inlåningen. Denna skillnad kallas räntemarginal och är bankernas huvudsakliga inkomstkälla. (Svenska bankföreningen, 2011)

En annan av bankens viktiga funktioner är betalningsförmedling. Bankerna ansvarar för att betalningar mellan företag och konsumenter, via till exempel bankgiro, sker snabbt, säkert och till låga kostnader. En tredje av bankens uppgifter är att erbjuda kunden möjligheten att minimera, sprida samt omfördela risker. Detta kan ske genom att erbjuda sparande i olika former, till exempel fonder. Ytterligare ett exempel att erbjuda så kallade terminer och optioner till företag som vill minska sin risk för att göra valutaförluster när de handlar med andra länder. (Svenska bankföreningen, 2011)

Som tidigare nämnts styrs finansmarknaden till stor del av regler och stadgar som reglerar hur de olika aktörerna får agera. Det mest kända regelverket för banker är det som utfärdats av

Baselkommittén.

1.2 Basel I och II

Mitt under rådande oljekriser på 1970-talet, när finansmarknaderna skakar som mest, går G10, en organisation med världens 10 största och mest inflytelserikaste länder, ihop för att skapa en kommitté där regler och rekommendationer för de finansiella marknaderna skall skapas. Baselkommittén skapas officiellt 1974 och året därpå träffas alla medlemmar för första gången. De första kända riktlinjerna som skapas är en rad rekommendationer som sedan skall implementeras enskilt i varje nation. Dessa utgavs 1988 och är kända som Basel I. Kort syftar rekommendationerna till att se över bankernas kapitaltäckningsgrad, alltså bankens eget kapital som en kvot av bankens totala riskvägda tillgångar. Denna rekommendation anger att kapitaltäckningsgraden i varje enskild bank skall vara minst 8 %. Även om det är just riktlinjer och rekommendationer som kommittén formulerar så implementeras de genom EU direktiv, vilket motsvarar lagstiftning i länderna som är medlemmar i den Europeiska Unionen (Finansinspektionen, 2010). Det dröjde dock inte länge innan regelverket kritiserades. Bland annat nämndes det att beräkningen av riskexponeringen bara var ungefärlig, samt att operativa risker, alltså de som förknippas med mänskliga fel, felaktiga system, misslyckade interna processer eller externa händelser, inte beaktades (Finansinspektionen, 2010).

Under slutet av 1980-talet och början av 1990-talet drabbades inte bara Sverige, utan även stora delar av Europa av en kris på den finansiella marknaden. Som följd av detta började Baselkommittén att se över sina rekommendationer och regelverk. År 2004 släpptes så det nya regelverket Basel II, som skiljer sig från Basel I så tillvida att det ger bankerna möjligheten att skilja sina affärer åt i olika riskklasser. Baselkommittén hävdar i Basel II regelverket att bankerna själva får bestämma om de skall använda en standardiserad modell, eller en egen internt framtagen kallad Intern Riskklassificering (IRK). Kravet för att få använda sig av denna metod är dock att den är godkänd av finansinspektionen (Finansinspektionen, 2010).

Föga oväntat förde också den senaste finansiella krisen med sig kritik mot Basel II, och kommittén har därför sett över rekommendationerna ytterligare en gång. Arbetet som började 2009 har nu mynnat ut i rekommendationerna Basel III som skall implementeras mellan 2013 och 2019 (Baselkommittén, 2011).

1.3 Problemdiskussion

I en marknadsekonomi är det för många självklart att ägaren av ett företag själv väljer hur mycket som skall delas ut av bolagets kapital. I stort sett ingen ifrågasätter hur mycket den lokala icahandlaren plockar ut av sin verksamhets vinst, och inte heller många ifrågasätter när storbolag som H&M delar ut rekordsummor till ägarna. Borde vi inte då också låta bankernas utdelning också passera oberört?

Det är en fråga som de många verkar ha en åsikt om, och för att förstå varför det blir en stor nyhet behöver man inte backa tiden särskilt länge (DI, 2011-03-24). I början av 2009 genomförde staten ett av sina många räddningspaket i finanskrisen (Riksgälden, 2010). Skattebetalarnas pengar gick åt till att agera säkerhet åt flera svenska banker, och en så kallad bankakut installerades. Att utdelningarna ganska exakt 2 år senare är enorma sticker självklart i både delar av allmänhetens och statens ögon (Finansinspektionen, 2010). Varför tänker banker så kortsiktigt? Är det legitimt att ena året behöva storebror statens hjälp, för att nästa år dela ut som om ingenting har hänt?

För en investerare ses oftast utdelning som något positivt. Det är ett tecken på att företaget lyckats generera kassaflöden som naturligtvis bör tillfalla den som tagit en risk och gjort investeringen enligt Berk & DeMarzo (2007). Men vad händer när utdelningen är så stor att bolaget senare tvingas att söka finansieringshjälp i sämre tider? Bör inte då en så stor utdelning göra att den finansiella risken för investeraren ökar? Hull (2010) hävdar att kassaflödena skall återinvesteras eller delas ut, att tillhandahålla en stor kassa kan göra att företaget underinvesterar och tappar konkurrenskraft mot sina konkurrenter. Det kan också göra att investerarna väljer bort företaget då de räknar med sämre direktavkastning på

investeringen. Hull (2010) anser istället att kapitalbrist skall lösas med försäljningar av företagsobligationer och nyemissioner. Men vem vill pumpa in pengar i ett bolag med insolvens under en finanskris? Finns det verkligen stor efterfrågan på obligationer från ett företag som har problem när en kris slår till? Kanske skulle en kassa med kapital vara en bättre lösning både för företaget och dess investerare i sämre tider? Men om detta nu är en bra lösning, vem ser till att bankerna förhåller sig till detta? Vad säger existerande och framtidens regelverk?

För att förhindra de enorma påfrestningar och svängningar som den senaste finanskrisen medförde på det finansiella systemet har Baselkommittén tagit fram en rad olika rekommendationer som via EU-direktiv omvandlas till lagar i medlemsländerna, däribland Sverige (Baselkommittén, 2011). Bevisligen har de två föregångarna inte uppfyllt sina mål fullt ut, men många hävdar att Basel III skall göra detta möjligt. Det är naturligtvis omöjligt att svara på om reglerna kommer att förhindra en framtida finanskris, men hur skulle Basel III påverkat den kris som uppdagades hösten 2008? Och hur skulle det ha påverkat bankernas investerare?

Det finns argument mot reglerna som hävdar att med ett högre kapitalkrav ökar också bankernas kostnader (Hull, 2010), samt att företag med högre riskklass, samt mindre bolag som vill ha krediter kanske prioriteras bort då banken söker lägre risk. Men för en investerare och aktieägare är den viktigaste parametern avkastning i förhållande till risk enligt Berk & DeMarzo (2007). Om banken då kan bibehålla avkastningen, eller bara sänker den något, samtidigt som ett högre kapitalkrav sänker den finansiella risken i banken, borde inte det då gynna investeraren som då åtnjuter avkastningen till betydligt lägre risk?

1.4 Problemformulering

Problemdiskussionen leder fram till följande huvudfrågor: **Hur ser lönsamheten ut bland de svenska bankerna med ett ökat krav på eget kapital? Hur påverkar detta aktieägarnas avkastning?**

1.5 Syfte

Syftet med denna uppsats är att besvara våra huvudfrågor och undersöka hur det nya baselregelverket inverkar på lönsamhetsmål och ekonomisk utveckling inom banksektorn. Därvid avser vi att belysa eventuella problem med det nya regelverket som arbetats fram av Baselkommittén och hur detta komma påverka bankens framtida resultat.

1.6 Avgränsningar

Undersökningen görs ur ett nationellt perspektiv. Detta innebär att enbart svenska banker kommer att beaktas. Vi har också valt att koncentrera oss på de fyra svenska storbankerna Nordea, Handelsbanken, SEB och Swedbank då de utgör en övervägande majoritet, 82 % (FI 2010), av den svenska finansmarknaden, samt för att få undersökningen mer överskådlig.

2 Metod

I metoddelen redogör vi för det sätt som vi genomför vårt arbete. Vi redogör för varför vi väljer en kvalitativ metod och telefonintervju som undersökningsmetod. Vidare presenterar vi också urvalet av respondenter och till slut en kritisk metoddiskussion.

2.1 Inledning

För att få en förståelse för hur de nya reglerna kan påverka banksektorn och dess lönsamhet har vi använt oss av både intervjuer och diverse material utgivet av bankerna och dess stödorganisationer. Här presenteras våra metoder för att få fram relevant data och information.

2.2 Praktiskt tillvägagångssätt

För att kunna få en bra bild av de nya reglerna gjorde vi en bred undersökning för att få så mycket relevant information som möjligt om Basel III, dels genom Baselkommittén som har tagit fram de nya reglerna. Även genom finansinspektionen som granskar bankerna och bankföreningen som är en intresseorganisation för bankerna, samt genom den information bankerna ger genom sina årsredovisningar och internetsidor.

Därefter letade vi efter ekonomisk teori runt detta ämne för att kunna använda när vi analyserar de resultat vi fick av våra intervjuer. Vi använde oss främst av skolans databaser för att söka efter teoretiska undersökningar i ämnet.

Metodvalet för vår uppsats med intervjuer som val grundade vi på att det rent praktiskt inte skulle gå att genomföra en kvantitativ undersökning, då kvantitativ data inte går att få fram. Det nya baselregelverket är inte lagstadgat ännu och därför kan vi inte räkna på hur

lönsamheten påverkat denna. Då går det heller inte att få de resultat vi önskat om hur lönsamheten påverkas. Genom valet av en kvalitativ undersökning med intervjuer hade vi helst sett att vi kunde bokat in personliga möten med dem vi önskade intervjua. Detta för att vara med båda två för att lättare kunna följa upp med följdfrågor som kan vara intressanta samt säkerställa att vi inte missat något. Av tidigare erfarenhet har vi också sett att detta kan medföra att vi får väldigt mycket intressant information av respondenten då vi har kommit in på ett intressant diskussionsämne. En annan fördel är att vi också kunde avläst kroppsuttryck. Tyvärr blev det så som vi befarat att personliga intervjuer blev för svåra att genomföra då flera av dem vi hade för avsikt att intervjua är stationerade i Stockholm och ett sådant möte kunde vi inte få till tidsmässigt. Så därför skedde flera intervjuer per telefon och någon svarade även skriftligt på våra frågor. Telefonintervju har en rad fördelar i kvalitativa undersökningar anser Kvale (2009), ett exempel hävdar han är att man får ökade möjligheter att tala med människor som är geografiskt avlägsna. En fördel med att få ett skriftligt svar anser Kvale (2009) är att det är redo för analys så snart det skrivits ner. Vi följde en standardiserad intervjumall där vi ställde frågor som grundade sig på de rapporter vi läst i ämnet men även frågor som uppkommit genom diskussioner i media för att få svar på vår problemformulering. Under intervjuerna var det en av oss som ledde samtalet medan den andre antecknade och även kom med följdfrågor. När väl en intervju var avklarad renskrev vi denna för att inte missa något som sagts under intervjun. Essiassons (2007) anser att en telefonintervju inte skall vara längre än 10-15 minuter för att respondenten skall behålla intresset. Våra intervjuer var i medel 20 minuter långa.

2.3 Datainsamling

Insamling av data kan delas in i primär och sekundärdata. Primärdata är sådana data som vi själva får fram genom de intervjuer vi genomför, medans sekundärdata är redan skriven data, sådan som vi kan hitta i ”pappersform” (Lundahl, 1999)

Sekundärdata är skriven på papper, men även data från media till exempel tv och radioprogram. Om det finns sekundärdata att tillgå är det en mycket god idé att använda dessa (Lundahl, 1999).

2.3.1 Sekundärdata

En stor del av våra sekundärdata har vi hittat i skolans databaser, läroböcker och genom skolans bibliotek och de bör därför anses som trovärdiga källor.

Andra sekundärdata som vi använt oss av kommer från bankerna själva, intresseorganisationer och statliga myndigheter. Dessa har inte alltid den objektiva syn på vårt ämne som man kan önska, men kan ge en ack så viktig del till helheten.

2.3.2 Primärdata

Våra primärdata kommer från de intervjuer vi gjort med de vi valt ut i vår urvalsgrupp. Primärdata är sådant som utredaren själv samlar in, en intervju är en sådan typ av datainsamling (Lundahl, 1999).

2.4 Urval av respondenter

Det urval vi gjorde när vi valde respondenter var att vi ville få fram synpunkter både från myndigheter och bankerna själva. Därför valde vi att först kontakta Finansinspektionen från myndigheternas sida och därefter Bankföreningen som är bankernas intresseorganisation. Valet av just dessa två organisationer grundade sig även på att båda har gjort flera uttalande om det kommande regelverket.

Vårt urval av respondenter bygger på vår önskan om att samtliga fyra svenska storbankerna skall vara representerade. Genom våra kontakter i bankvärlden lyckades vi få fram två personer från olika banker som var väl insatta i det kommande regelverket och var villiga att bli intervjuade. I en tredje bank lyckades vi genom kundservice lotsa oss fram till rätt person för en intervju. Den fjärde av storbankerna vi kontaktade, tackade vänligt för vårt intresse av banken, men hade inte möjlighet att medverka i vår undersökning.

De personer vi kontaktade får här en kort beskrivning. De har alla en högt uppsatt position i respektive bank och arbetar dagligen med frågor rörande Basel III. Vi vill dock inte mera gå in på vilka banker de företräder, då vi har lovat respondenterna anonymitet. Fördelen med detta var att de kunde uttrycka personliga åsikter som kanske inte alltid var i enlighet med bankens åsikt. Att använda sig av anonymitet kan få även de som inte vill vara med på en intervju att ställa upp (Esaiasson, 2007) Vi anser att vi var tvungna att använda oss av anonymitet då detta var ett önskemål från bankernas respondenter. Detta kan få mindre trovärdiga undersökningar om man inte kan redovisa källan, medan andra undersökningar med nödvändighet måste grunda sig på anonymitet (Esaiasson, 2007).

Nedan kommer en kort beskrivning av de personer som vi har intervjuat.

• Bankföreningen	Titel: Kapitaltäckningsexpert
• Finansinspektionen	Titel: Chef, avdelningen för stora banker
• Bank	Titel: CFO
• Bank	Titel: Investor Relations
• Bank	Titel: Kreditchef

2.5 Kritisk metoddiskussion

I en undersökning med god reliabilitet påverkas mätningen i liten utsträckning av tillfälligheter, det finns få slumpmässiga fel. Med reliabilitet avses avsaknaden av slumpmässiga fel. Det gäller även att använda rätt metod vid rätt tillfälle. Eftersom vår undersökning skedde genom dels kvalitativa intervjuer beror våra svar på den intervjuades personliga öppenhet just denna dag då intervjun genomförs, tillfälliga omständigheter kan påverka den intervjuades svar (Lundahl, 1999).

Reliabiliteten är en avgörande förutsättning för validiteten, ett inte perfekt mätinstrument kan bli värdelöst om det tillämpas fel eller slarvigt. För att öka reliabiliteten användes metoden med standardiseringsförfaranden som säkerställer att mätningen genomförs på ett så identiskt sätt som möjligt. Vi använde oss av en mall av frågor där vi följde dessa för att öka reliabiliteten. Om en respondent utvecklade en fråga mer än vi hade tänkt oss, lät vi dem tala tills de ansåg sig klara. Vi gick sedan tillbaka till mallen för nästa fråga. Man bör på största möjliga sätt undvika slumpens inverkan på mätningen man genomför (Lundahl, 1999).

Vi fick även ett skriftligt svar från en av våra respondenter. Här anser Kvale (2009) att vi kan ha missat vägledning från talspråk, rika och detaljerade beskrivningar. Vi anser dock att de svar vi fick där väl beskrivande och intressanta.

Basel III är ännu inte helt klart och godkänt av EU, därför är det också inte helt klart vad som verkligen kommer gälla för banker och andra finansbolag från 2013 (Riksbanken, 2011).

Även om det råder en väldigt hög banksekretess, vilket vi beaktade vid intervjuer, så hoppades vi kunna få givande svar på våra frågor. Vi informerade därför alla att deras svar kommer att vara anonyma för att på så sätt få de intervjuade att öppet tala om hur de ser på Basel III för att få så ärliga svar som möjligt. Dem vi önskade att intervjua var högre

kreditchefer eller chefsekonomer som antagligen redan börjat planera för de hårdare kraven som Baselkommittén tagit fram förslag på.

3 Baselregelverket

I detta kapitel redogör vi kort för hur Basel II är uppbyggd runt så kallade pelare, följt av varför Basel II inte räckte till, och sedan grundläggande om det mycket komplexa regelverket som kallas Basel III. Detta för att få en grundläggande förståelse för utvecklingen av regelverket och varför det nuvarande Basel II regelverket inte räckte till vid senaste finanskrisen.

3.1 Basel II och dess uppbyggnad runt pelare

Pelare 1-Formella krav

Den första pelaren i Basel II omfattar kapitalkrav för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker för banken. I denna pelare får bankerna själva välja mellan olika alternativ för att beräkna risker. (Riksbanken, 2005)

Pelare 2- Myndighetsövervakning

I den andra pelaren visar hur tillsynsmyndigheterna utvärderar och redogör för kraven på bankernas risk och kapitalhantering samt myndigheternas befogenheter och funktioner. (Riksbanken, 2005)

Pelare 3-Publik information

Tredje pelaren handlar om transparensen på den information som banken sitter inne på. Både dess kvantitativa och kvalitativa risk och kapitalhantering (Riksbanken, 2005).

Det är runt dessa tre pelare man skall bygga upp nya Basel III regelverket med skärpta krav.

3.2 Varför en utveckling av Basel II

Problemet med Basel II var att regelverket lät bankerna hålla alldeles för lite riskbärande kapital med ofta för dålig kvalitet (Sveriges riksbank, 2011) Enligt Basel II skulle kapitalbasen bestå av två delar, primärkapital och supplementärkapital. Tillsammans skall dessa vara 8 % av bankernas riskvägda tillgångar. Problemet med detta var att Primärkapitalet skulle utgöra minst 4 % med en dominerande del som kärnprimärkapital. Kärnprimärkapital är aktiekapital och upparbetade vinster, sådan typ av kapital som bäst kan täcka förluster. Så i princip kunde en bank bara ha 2 % kärnprimärkapital, något som inte var helt ovanligt i många länder. Resterande 6 % kunde sedan fyllas upp med mindre kostsamt kapitalinstrument med sämre kvalitet. Dessa kapitalinstrument, så kallade hybridinstrument har skuldliknande egenskaper vilket gör att de inte kunde användas vid kris utan endast när konkursen är ett faktum (Sveriges Riksbank, 2011).

Vid finanskrisen såg man hur detta hybridkapital, som gjort att bankerna hade kunnat belåna 30 gånger det egna kapitalet, att dess förmåga att täcka förluster var begränsad. De högt belånade bankerna hade tack vare de vaga reglerna om kapital inte en chans att klara sig på sina låga nivåer av kvalitativt kapital utan fick i vissa fall hjälp av staten, skattebetalare eller konkurs som sista utväg. Därför anser Riksbanken att dessa vaga regler behövde få en vidare utveckling (Sveriges Riksbank, 2011).

3.3 Olika exempel på att Riskhantering i Basel II underskattats

I det nuvarande Basel II regelverket fokuserar man för mycket på risker inom enskilda banker och inte i hela systemet. Systemrisk har inte tagits hänsyn till i den grad det borde. Dessa systemrisk sprider sig över hela det finansiella systemet. När bankerna har beräknat sina kapitalkrav, har dem sett från eget perspektiv, inte till den risk bankerna skapar i hela banksystemet. Detta slutade i ett banksystem med för hög risk och små buffertar i form av

19

kapital och likviditet. Detta risktagande skapade också ett skevt marknadspris på risk, kapital och likviditet.(Sveriges Riksbank, 2011)

De modeller som bankerna använder sig av för att beräkna sina kapitalkrav för marknadsrisk har visat sig systematiskt underskatta risken för förluster under stressade marknadsförhållanden, så som senaste konjunkturedgången innan finanskrisen 2008. Kapitalkraven som räknats fram har varit för låga för att kunna klara kriser.(Sveriges Riksbank, 2011)

Som tredje exempel visar riksbanken på att bankerna inte haft tillräckligt kapital för de motpartsriskerna som de exponerade sig mot i sin handel med derivatinstrument.(Sveriges Riksbank, 2011)

Det fjärde problemet är det som tydligt visade sig i USA när bankerna sålde sina bolån till egenhändigt skapade specialbolag som sedan sattes utanför balansräkningen. Bankerna kunde då sälja av sina kreditrisker, och skapa mer utrymme för sina kapitalkrav. Problemet var att dessa specialbolag inte var helt avskärmade utan krisen fick dem att gå direkt in i balansräkningen där kapital inte fanns för att täcka dessa förluster (Sveriges Riksbank, 2011).

3.3.1 För dålig fokus på likviditetshandling

I Basel II finns inga bindande regler om hur bankerna skall sköta sina likviditetsrisker. Ofta lånar bankerna ut pengar långsiktigt, medan deras finansiering sker kortsiktigt. Därmed är också likviditetsriskerna en naturlig del. I högkonjunkturen före krisen lånade bankerna ut allt mer pengar och inlåningen ökade inte i samma omfattning utan finansiering skedde på marknaden istället. Denna kortsiktiga finansiering blev väldigt tydligt under krisen när förtroendet mellan banker emellan försvann och ingen var beredd att låna till varandra. Nu fick statliga myndigheter gå in med massiva lån för att marknaden skulle fungera. Detta visar att ett krav på likviditetshandling bör ske i framtiden. (Sveriges riksbank, feb 2011)

Dessa är exempel på vad som ger grunden till varför en utveckling av Basel II och ett nytt regelverk arbetats fram efter finanskrisen.

3.4 Basel III-reglerna

Den senaste finansiella krisen visade tydligt att behovet av en väl fungerande banksektor är av största vikt. Det visade sig också att det tidigare bankregelverket genom Basel II inte fungerat tillfredsställande för att minska riskhanteringen. Därför har nya regler börjat utformas genom Basel III, nya regler med skärpta höjda krav, med höjd kapitaltäckning med bättre kvalitet och höjda krav på bankernas likviditet. Dessa nya skärpta regler syftar till att i framtiden bättre absorbera risker och bättre hantera framtidens finansiella kriser. (Sveriges Riksbank, 2010)

3.4.1 Regler om kapital

I stort sett har en överenskommelse uppnåtts om de flesta delarna hur det nya regelverket skall se ut, fortfarande måste Baselkommittén komma överens om en del detaljer i utformningen. En del ytterligare krav kan eventuellt ställas på världens mest systemviktiga banker (Sveriges Riksbank, 2010). Dessa krav är inte helt utformade ännu. De skärpta kapitalkrav som nu är utformade redogörs under resten av kapitlet.

3.4.2 Minimikravet för kapital

Kravet för hur mycket kapital bankerna skall hålla i form av kärnprimärkapital höjs från dagens nivå på 2 till 4,5 % av dess riskviktade tillgångar (Sveriges Riksbank, 2010).

Minimikravet på bankernas totala kapital i form av Tier 1-kapital höjs från dagens 4 till 6 % av bankens riskviktade tillgångar. Dock kvarstår minimikravet att bankernas Tier 1 och Tier 2-kapital tillsammans skall vara 8 % av riskviktade tillgångar (Sveriges Riksbank, 2010).

Vad som är nytt i regelverket är att en konserveringsbuffert för kapital på 2,5 % införs. Denna buffert skall hållas i form av aktiekapital och läggas över kravet för kärnprimärkapital. Rent praktiskt betyder detta att kravet för hur mycket kapital som bankerna skall ha i form av

kärnprimärkapital höjs till 7 % när konserveringsbufferten är helt genomförd 2019.

Konserveringsbuffertens syfte är att säkerställa en buffert av kapital med hög kvalitet som bankerna kan använda sig av för att täcka förluster i dåliga tider. Denna buffert får endast användas under dåliga tider, men användandet av den ger också inskränkningar i hur mycket som får delas ut av deras vinstmedel.(Sveriges Riksbank, 2010)

Även införandet av en kontracyklisk kapitalbuffert skall ske. Den kan variera mellan 0-2,5 %. Bufferten skall bestå av kärnprimärkapital eller annat kapital av hög kvalitet som kan täcka eventuella förluster. Denna buffert kan även nationellt påverkas av tillsynsmyndigheter i tider av särskilt hög kreditillväxt som leder till övergripande risker i det finansiella systemet. Detta medför att i tider med hög kreditillväxt kan kravet på kärnprimärkapitalet uppgår till 9,5 % (Sveriges Riksbank, 2010).

	Kärnprimärkapital	Tier 1-kapital	Totalt kapital (Tier 1 + Tier 2)
Minimum	4,5%	6,0%	8,0%
Konserveringsbuffert	2,5%		
Minimum plus konserveringsbuffert	7,0%	8,5%	10,5%
Kontracyklisk buffert	0 – 2,5%		

Figur 1

Nya kapitaltäckningskrav i Basel III. (Källa: Penningpolitisk rapport 2010, Sveriges Riksbank)

3.4.3 Leverage Ratio (bruttosoliditetmått)

Andra krav förutom de riskbaserade kapitaltäckningskraven införs ett minimikrav på bruttosoliditeten(leverage ratio) i bankerna. Bruttosoliditetsmättet anger hur stort kapitalet är i förhållande till bankens totala tillgångar, inkluderat de åtaganden som finns utanför

balansräkningen och oavsett hur de är riskviktade. Syftet med detta mått är att det skall komplettera de riskbaserade kapitaltäckningskraven och säkerställa att bankerna inte underskattar sitt risktagande. Detta mått skall under tiden 2013 till 2017 utvärderas och då skall bankens bruttosoliditet vara minst 3 % av dess totala tillgångar. Måttet skall eventuellt justeras under början av 2017 för att sedan få sin slutliga utformning som börjar gälla från och med 2018. Det är ännu inte klart om detta mått skall bli ett formellt krav eller finnas under pelare 2, med myndighetsövervakning. (Sveriges Riksbank, 2010)

3.4.4 Regler om likviditet

Den finansiella krisen visade att bankerna tog en alltför stor likviditetsrisk. Därför motiveras även en minimistandard för bankernas likviditetshantering. Många banker hade för små likviditetsbuffertar. Dessutom matchade de dåligt sina löptider mellan tillgångar och skulder. Detta medförde att även välkapitaliserade banker fick likviditetsproblem när deras viktiga finansieringskällor försvann. Med detta i åtanke införs även i Basel III två kvantitativa krav på bankernas likvida medel, Likviditetstäckningskvot (LCR, Liquidity Coverage Ratio) och Stabil Netto Finansieringskvot (NSFR, Net Stable Funding Ratio). (Sveriges Riksbank, 2010)

3.4.5 Likviditetstäckningskvot

Denna kvot finner man på bankens tillgångssida och betyder att banken skall ha en buffert av likvida tillgångar i kassan, statspapper och viss utsträckning även i bostadsobligationer för att kunna överleva svåra finansieringsproblem under 30 dagar. Med andra ord så skall banken ha en reserv av mycket likvida medel under en sådan period skall vara större än nettoutflödet ur banken under en stressad period av 30 dagar. (Sveriges Riksbank, 2010)

3.4.6 Stabil nettofinansieringskvot

Med det andra framarbetade likviditetskravet eftersträvas en bättre balans i löptidsstruktur mellan bankernas tillgångar och dess skulder genom att den skall finansieras med mer stabil och långsiktig finansiering. Minimikravet som satts här är att tillgänglig stabil finansiering, skall vara större än behovet av stabil finansiering i en bank. Tillgänglig stabil finansiering är det egna kapitalet och den upplåning som anses vara tillförlitlig finansieringskälla för en bank som befinner sig i en ansträngd situation under en period av 12 månader. Vidare så ses ”behovet av stabil finansiering” av dess likviditetsriskviktade tillgångar. Varje tillgång som finns i banken får en likviditetsriskvikt enligt en fastställd klassificering. För likvida tillgångar såsom kassa, penningmarknadsinstrument och värdepapper med kortare löptid än ett år ges likviditetsriskvikten noll. Mindre likvida tillgångar får en högre likviditetsriskvikt och måste därför också täckas med stabil långsiktig finansiering. (Sveriges Riksbank, 2010)

4. Teori

I detta kapitel presenteras en rad teorier som är intressanta för hur kapitaltäckning och kapitalstrukturer kan tänkas påverka lönsamheten i banksektorn. Vi presenterar teorier som hävdar att det skulle bli förödande för banker att tvingas hålla mer kapital, och även andra teorier som hävdar tvärt om att detta istället skulle gynna banken tack vare minskad finansiell risk. Vi nämner även lite kort några tidigare studier som behandlat ämnet.

4.1 Tidigare studier

Senaste decenniet finns en rad artiklar publicerade i olika tidsskrifter om kapitalreglering, och efter den senaste finanskrisen har de knappast blivit färre. Några som vi tycker är värda att nämna, då de behandlar kapitaltäckning, är Harrison (2004) och Brealey (2006) som kommer fram till ungefär samma slutsats, att det inte går att bevisa att eget kapital i banker är socialt kostsamt.

Poole (2009) kommer fram till att många länder subventionerar bankernas inlåning, och gör det därför billigare för banker att vara lånefinansierade. Turner (2010) och Goodhart (2010) anser att det är absolut nödvändigt att se över bankers kapitalstruktur, samt att det bästa lagstiftare kan göra just nu är att införa signifikant högre krav på bankers eget kapital.

Acharya, Viral, Mehran och Thakor (2010) hävdar att det bör finnas regler för utdelning i banker och får medhåll av Mehran and Thakor (2010).

Få studier är dock gjorda på just Basel III, och hur reglerna kan komma att påverka lönsamheten. En av anledningarna till detta torde vara att reglerna ännu inte är fastställda. Vi ser även en lucka i de många studier, då ingen verkar ha avgränsat sig till den svenska marknaden. Eftersom svenska banker med sin stora utlåning till bostäder och fastigheter är relativt unik, hävdar vi att vår studie diversifierar sig mot andras.

4.2 Referensram

Enligt Adrian och Shin (2010) är en av den senaste finanskrisen, som startade 2007, viktigaste lärdomar att högt belånade banker får svårare att överleva en kris eller lågkonjunktur. När en bank är högt belånad hävdar Adrian och Shin (2010) att även en liten negativ värdeförändring i bankens tillgångar kan leda till en stressituation och potentiell insolvens. I dagens globala finansiella system, där banker från olika världsdelar är sammankopplade via bland annat ut och inlåning, kan en sådan situation få stor effekt på världsekonomin. Adrian och Shin (2010) anser också att även om insolvens inte är ett omedelbart problem, så kan en liten värdeförändring i tillgångarna för en högt belånad bank göra att de blir tvungna att sälja tillgångar på marknaden för att minska sina skulder. Detta kan då påverka hela marknaden för just den tillgången och effekten kan då lätt spridas till andra banker.

För att förhindra sådana situationer, alltså systematisk risk, och all den sociala kostnaden de skulle innebära, stiftas finansiella regler. Adrian och Brunnermeier (2010) anser att de olika parterna på en marknad agerar i eget intresse och tar inget eller väldigt litet ansvar för marknaden och samhällets funktioner. Därför fungerar alltså regler och översyn som en säkerhetslina för det finansiella systemet.

Hull (2010) hävdar att kapital kostar pengar, och anser att hålla en högre grad av kapital i banken skulle öka kostnaderna väsentligt, samt att detta kan få effekter på bankernas prissättningar. Han nämner även att det skulle påverka ägarnas avkastningskrav då de tvingas att tillhandahålla mer kapital i banken och då inte får samma procentuella avkastning.

Berger och Bouwman (2010) hävdar istället att krav på högre eget kapital inte påverkar bankens möjligheter att driva den dagliga verksamheten. De anser att mer eget kapital inte skulle göra att banken skulle vinstmaximera eller arbeta i ägarnas intresse i mindre utsträckning. Istället hävdar Berger och Bouwman (2010) att banker med större andel eget kapital istället är bättre på att skapa värde för sina ägare då de tenderar att fatta bättre och

ekonomiskt fördelaktigare beslut vad gäller utlåning. De anser även att bättre kapitaliserade banker tar mindre risker i sina investeringar, vilket också gynnar aktieägare och fordringsägare.

Berger och Bouwman (2010) hävdar också att öka sitt eget kapital gör det billigare för banken att låna pengar av andra banker och institut. Här anser Berger och Bouwman (2010) att bankens kreditbetyg kan bli bättre om graden av eget kapital i banken ökar. De anser också att banken blir en bättre och mindre riskfylld att investera i, vilket också gynnar ägaren.

Admati, Anat och Pfleiderer (2010) hävdar att många regeringar är skyldiga till att banker tenderar till att vara lånefinansierade i mycket hög grad då vissa skattesystem är utformade så att det är mer gynnsamt än att vara finansierade av större del eget kapital. De anser att många av de lån som banker tar av statliga institut är onödigt billiga och inte håller marknadspris, vilket är en anledning till att det få kan verka billigare för banken att ha en hög grad av lånefinansiering.

Hanson, Samuel, Kashyap och Stein (2010) anser att skatter istället skall vara konstruerade så att banker gynnas av att välja det alternativ som är bäst för samhället, och motverka att de istället väljer alternativ som genererar risker för hela det finansiella systemet. De hävdar även att många regeringars mentalitet och garantier som associeras med att de uttrycker banker som för stora för att låtas gå omkull är helt felaktiga, och tenderar till att favorisera de som finansieras via hög skuldsättning och höga risker. Bankerna får alltså inte själva betala för sina felsteg och risktaganden utan räddas istället av för billiga lån av staten när krisen slår in. Admati et al (2010) hävdar också att om banker behöver subventioneras så bör regeringar finna vägar att göra detta på andra sätt så att hög skuldsättning inte uppmuntras.

Hanson et al (2010) hävdar att det kan vara kostsamt att ta fram nytt kapital för en bank. Skulle en nyemission utfärdas så kan detta tolkas som negativ information för aktieägare och investerare. De skulle då kanske fly från banken. Men Goodhart (2010) hävdar dock att det vägs upp av att högre eget kapital skulle vara en positiv injektion i banken, och gör investeringen mindre riskfylld.

4.2.1 Varför skall banker hålla mer eget kapital?

Enligt Admati et al (2010) skulle en förlust i en bank på \$1 miljon då banken har 3 % kapital på sin balansräkning tvinga banken att sälja tillgångar för \$30 miljoner för att uppnå samma 3 % kapital igen. Med dagens storlek på banker skulle detta alltså en betydande och påfrestande påverkan på marknaden för tillgången. Turner (2010) anser att högre kapitalgrad i bankerna skulle reducera risken att ett sådant scenario skulle ske, samt dämpa de fall som faktiskt ändå uppkommer.

De hävdar även att ökat kapital är att föredra för landets befolkning och skattebetalare då de slipper vara med och betala för banker som går omkull. Goodhart (2010) anser också att när en bank ändå går omkull så krävs signifikant mindre kapital att få den på fötter igen med högre krav på eget kapital. Goodhart (2010) hävdar alltså att den systematiska risken blir lägre i banksektorn och att det skulle gynna inte bara bankens ägare, utan ett helt lands skattebetalare.

Admati et al (2010) anser att även en ytterst liten värdeförändring i en banks tillgångar kanske inte gör banken helt insolvent, men att andra institut och banker kan bli osäkra på betalningsförmågan och därför välja att inte låna ut pengar till banken. Detta skapar en frysning av hela marknaden och var något vi såg före och under finanskrisen när Lehman Brothers gick omkull. En kedjereaktion bildades då och ingen vågade låna ut pengar till banker då bankerna själva inte visste vilken typ av dåliga lån de satt inne med. Hanson (2010) hävdar att detta inte hade skett i samma utsträckning om en högre grad av eget kapital vart ett krav i banksektorn.

Pozsar, Zoltan, Adrian, Ashcraft och Boeskey (2010) anser att banker innan krisen egentligen hade lägre del av eget kapital än vad de uppgivit innan krisen. De hävdar att med hjälp av riskviktade mått kunde många banker få kapitalet att se större ut än vad det var. När krisen sedan slog in visade det sig att många av de risker som blev verklighet inte ens hade

övervägts i de riskvägda beräkningarna. Hellwig (2010) anser att riskberäkningarna som måste redovisas bara är en illusion av vad risk egentligen innebär.

Hellwig (2010) fortsätter med att diskutera vikten av öppenhet i banksektorn, som fått mycket kritik för att presentera onödig information och data till ett högt pris. Hellwig (2010) anser dock att transparens är speciellt viktigt i banksektorn då dagens banker är väldigt sammanlänkade med varandra. Tricker (2009) hävdar också att perfekt öppenhet och information hjälper företag att göra bättre och mer lönsamma investeringar.

4.2.2 Kapitalstruktur

Många anser att de nya reglerna från Baselkommittén kommer att få stora konsekvenser på banksektorn, men även på samhällets utveckling i stort. The British Bankers Association skriver att den brittiska banksektorn kommer att behöva hålla £600 miljarder extra i kapital som annars hade tillhandahållits som lån till företag och hushåll (The Observer, 11e juli 2010).

Admati et al (2010) håller inte med om detta utan anser att det finns andra sätt att lösa problemet på, och till sin hjälp tar det ett enkelt exempel:

Antag att kapitalkraven är satta till 10 %. Det innebär att bankens egna kapital måste vara minst 10 % av bankens tillgångar. Vi antar också att banken har \$100 i tillgångar, som är finansierade med \$90 insättningar och skulder, samt \$10 eget kapital.

Nu antar vi istället att kapitalkraven ökar till 20 %. I figur 1 visas tre sätt att ändra bankens balansräkning så att den passar de nya kraven. Den första möjligheten som är kallad Sheet A skär banken ner på sina tillgångar till hälften, samt minskar skulderna från \$90 till \$40. I Sheet B sker en omkapitalisering där \$10 av skulderna försvinner och \$10 nytt eget kapital tillförs. Och slutligen i Sheet C tar banken in \$12,5 och använder intäkterna till att utöka tillgångarna med samma siffra.

Initial Balance Sheet		Revised Balance Sheet with Increased Capital Requirements			
Loans: 100	Equity: 10	Loans: 50	Equity: 10	Loans: 100	Equity: 20
	Deposits & Other Liabilities: 90		Deposits & Other Liabilities: 40		Deposits & Other Liabilities: 80
		A: Asset Liquidation	B: Recapitalization	C: Asset Expansion	
				New Assets: 12.5	Equity: 22.5
				Loans: 100	Deposits & Other Liabilities: 90

Figur 2.

Räkneexempel på nya kapitalkrav (Källa: Admati et al (2010), sid 10)

Enbart i fall A sänker banken förmågan att låna ut. I fall B och C kommer en bibehållen utlåning alltså vara möjlig, och enligt Admati et al (2010) bör detta vara den väg banker skall föredra när nya kapitalkrav införs. De anser även att banker då inte behöver påverka sin service till kunder negativt.

En svaghet med exemplet är dock att det inte tar hänsyn till baselkommitténs uppdelning av kapital i Tier 1 och Tier 2. Detta är dock medvetet då exemplet är gjort för att vara övergripande, och inte bara för att passa regler i Basel III.

4.2.3 Return on Equity (ROE)

Enligt The Institute of International Finance (2010) vill banker inte hålla för mycket kapital då det skulle minska avkastningen till ägarna. Deras argument är enkla att förstå. Ju högre eget kapital en bank har, desto svårare är det att hålla samma krav på avkastning då den allmänt vedertagna formeln för ROE enligt Berk och DeMarzo (2007) är:

$ROE = \text{net income} / \text{book value of equity}.$

Det är då mycket logiskt att se att för att bibehålla samma ROE efter en höjning av kapitalkraven så måste alltså bankens intäkter öka i samma utsträckning och om inte detta sker skulle alltså ett ökat kapitalkrav straffa bankens ägare. Eftersom de skulle få en lägre avkastning på eget kapital. Dock finns det en hel del kritik mot detta mått. Framförallt hävdar Berk och DeMarzo (2007) att måttets stora svaghet är att det inte tar hänsyn till risk. En annan anledning till att det inte är ett perfekt mått är faktumet att det inte går att göra jämförelser mellan olika företag som inte har identiska kapitalstrukturer. Admati et al (2010) anser också att det är en av anledningarna till att måttet skapar förvirring när det gäller aktieägarvärde. De anser också att högre kapitalgrad kanske kan ge ett lägre ROE i högkonjunktur, men hävdar att ROE snarare blir högre under dåliga tider, eftersom banker då kan vara bättre rustade för stressituationer samt inte påverkas lika hårt av kreditförluster som är sammankopplade med lågkonjunkturer. ROE är alltså högt i bra tider, men mycket lågt i dåliga tider med lägre nivå av eget kapital. Investerare får alltså en högre volatilitet på sin aktie, vilket betyder att risken är högre. Admati et al (2010) hävdar alltså att ett högre kapitalkrav skulle sänka risken i bankerna, vilket gynnar investeraren.

Enligt Berk och DeMarzo (2007) presenterar Modigliani-Miller teoremet som påstår att ett företag inte kan påverka värdet av företaget genom att göra något som en investerare kan göra själv. De hävdar också att Modigliani-Miller kommer fram till att det inte spelar någon roll vilken typ av kapitalstruktur ett företag har, då de alltid kan låna upp kapital för att göra en investering. Berk och DeMarzo (2007) förklarar dock att detta enbart gäller på en perfekt kapitalmarknad, där de bortser från transaktionskostnader och skatter. Det är svårt att appliceras i verkligheten.

Enligt Berk och DeMarzo (2007) vidareutvecklades sedan teoremet genom trade-off teorin som tar hänsyn till bland annat skatter, och hävdar att det finns en perfekt kapitalstruktur som innebär att ett företag som betalar skatt kan öka sitt värde upp till den skattelättnad som räntekostnaderna ger vid upplåning. Enligt Berk och DeMarzo (2007) utvecklas sedan en teori

som kallas Peckingorder, som syftar till att företagets skuldsättningsgrad är en återspeglning av företagets historiska finansieringsbehov. Enligt Berk och DeMarzo (2007) förklaras också att lönsamma företag tenderar att ha lägre skuldsättningsgrad av denna teori.

5 Empiri

I första delen av detta kapitel presenterar vi först de sekundärdata vi fått fram från granskning av årsredovisningar, riskrapporter och diverse andra rapporter publicerade av bankerna själva, men också rapporter utgivna av Sveriges Riksbank och Sveriges Bankförening.

I den andra delen av detta kapitel presenteras den primärdata som vi fått fram genom de kontakter och intervjuer vi haft med våra respondenter

5.1 Sekundärdata

Här presenteras de sekundärdata vi har fått fram genom främst bankernas årsredovisningar, riksbankens och bankföreningens rapporter och publikationer på internet.

5.1.1 Potentiella effekter enligt Riksbanken om det högre kapitalkravet

Det högre kapitalkravet kan leda till högre räntor och en lägre BNP enligt (Sverige Riksbank, 2011). De svenska bankerna uppfyller redan idag de hårdare kapitalkrav som föreslås i Basel III till skillnad från många andra banker i Europa. (Sveriges Riksbank, 2011). Därmed skulle inte heller det högre kapitalkravet behöva påverka bankernas kostnader, om de inte självmant väljer att ha en buffert utöver vad reglering i Basel III påstår. (Sveriges Riksbank, 2011)

5.1.2 Kommentar från bankföreningen om effekterna av nya Basel III

Enligt bankföreningens VD, Kerstin af Jochnick kommer ”ingenting att bli sig likt på bankmarknaden framöver” efter införandet av kapitaltäckningsregler. (E24, 2011). Vidare hävdar hon att en konsekvens av Basel III ökar bankernas kostnader öka väsentligt för det högre kapitalkrav som dessutom behöver ha en högre kvalitet. Hon anser också att

aktieägarna kommer påverkas och inte längre kan räkna med den höga avkastning de tidigare haft. Inte bara aktieägarna kommer att påverkas utan det kommer bli en balansgång mellan dem och även högre kostnader för kunderna.

5.1.3 Nordeas syn på de nya reglerna

Nordea anser sig vara väl förberedda inför de nya kapitalreglerna. (Nordea årsredovisning, 2010) De förväntar sig att deras riskvägda tillgångar ökar med ca 10 %, främst till följd av förändringar i marknadsrisk och motpartsrisk. De anser inte att effekten på deras kapitalbas kommer bli alltför stor. Med de nya reglerna för Basel III som är kända idag bedöms de en stark kapitalposition.

Även i de nya reglerna om skuldsättningskvot är idag Nordea över det föreslagna tröskelvärdet. (Nordea årsredovisning, 2010)

Den nya skuldsättningskvot (Leverage Ratio) som ställts, har Nordea idag en högre kvot än det föreslagna tröskelvärdet.

Deras fokus för att möta de hårdare kraven ligger i att höja kapitalavkastningen med ett mål på 15 %. Efter första kvartalet 2011 låg avkastningen på eget kapital på 12 %. (DI, 2011-04-28).

Nordeas kärnprimärkapital låg på 10,3 % vid bokslutet 2010. (Nordea årsredovisning, 2010) vilket är över klart över de nya Basel III reglerna.

5.1.4 SEBs syn på reglerna

De nya kapitalreglerna bedöms av SEB ha små effekter för dem då de och andra svenska banker redan uppfyller dessa enligt Riksbanken. (SEB, årsredovisning, 2010)

Däremot skapar det nya likviditetsregelverket utmaningar för SEB och andra svenska banker genom att regelverket inte är utformat optimalt för den svenska bankmarknaden. Ett exempel på detta är den svenska finansieringen av bostadsutlåningen får ett sämre utfall i

Baselkommittens mätverktyg än de finansieringsmetoder som används i övriga Europa. För en företagsbank som SEB är bankens inlåning från företag en stabil och betydande del av inlåningen till banken, även denna viktas lägre än inlåning från privatpersoner med Baselkommittens mätverktyg. Riksbanken anser dock att de hårdare likviditetsreglerna med ytterligare finansieringsbehov är hanterbara för de svenska bankerna. SEB har redan börjat jobba med de nya reglerna och ett sätt här är att gradvis stänga gapet genom att förändra balansen mellan långfristig och kortfristig upplåning, banken har nu en större andel upplåning med längre löptider (SEB, årsredovisning, 2010).

SEB ser generellt sett positivt på det förslagna regelverket och dess intentioner att få fungerande harmoniserat regelverk länderna emellan (SEB, årsredovisning, 2010).

5.1.5 Swedbanks syn på det nya regelverket

Redan nu är Swedbank välkapitaliserat med ett kärnprimärkapital på 13,9 % sista kvartalet 2010. Deras långsiktiga mål är att kärnprimärkapital aldrig skall understiga 10 % som är deras långsiktiga mål, då anser de att de har en bra kapitalbas för mycket stressade scenarion. Med ett kärnprimärkapital på 13 % har de som mål att ha en avkastning på 15 % i början av 2013. (Swedbank, 2011)

Första kvartalet 2011 hade banken ett kärnprimärkapital på 14,9 % med en ROE på 16,1 %.

Swedbank anser inte heller att leverage ration skulle innebära några restriktioner för deras framtida kapitalplanering. (Riskhantering i Swedbank, 2010)

5.1.6 Handelsbanken om det nya regelverket

Handelsbanken redovisade efter första kvartalet i år ett kärnprimärkapital motsvarande 12,3 % enligt de nya Basel III reglerna, vilket är klart över det minsta kravet. (Handelsbanken, 2011-03-03). Handelsbanken ser dock mycket negativt på det uppkommande kravet om Leverage ratio enligt Marquardt, (2010).

Enligt Handelsbankens rapport 2010, ”samhällsekonomiska konsekvenser av en leverage ratio för svenska banker” anser EU-kommissionen att leverage ration införs i Pelare 1. Detta skulle få mycket stora konsekvenser för svenska banker, där de innebär ett krav. Påtryckningarna om ett ”leverage ratio” har kommit från USA där ett sådant mått varit ett krav sedan många år. Detta ledde också där till att bolånen och andra tillgångar med låg risk lämnade den reglerade bankmarknaden och flyttas ut till icke reglerade företag, sk specialbolag. Här kan även nämnas att USA inte infört de kapitaltäckningsregler än som omfattades av Basel II. I Europa där Basel II regelverket varit igång sedan 2007 har inte värdepappersiering av lågriskstillgångar blivit vidare aktuellt än (Handelsbanken, 2010).

5.2 Primärdata

Här redovisas den data vi fick fram av de intervjuer vi genomfört med bankföreningen, finansinspektionen och tre av Sveriges fyra största banker. Deras svar har vi sedan delat in under passande rubriker.

5.2.1 Generellt angående de nya reglerna

Alla vi talat med är överens om att ett nytt regelverk är av största intresse. De är också överens om att det går för långsamt att införa de nya reglerna, ”innan de nya reglerna är införda kan ju mycket väl en ny finanskris ha inträffat” sade en av respondenterna. Regeringen är inne på samma spår och går nu inför att påskynda processen enligt Bankföreningens respondent.

5.2.2 Synen på de nya kapitaltäckningsreglerna

Finansinspektionens krav är kanske ännu högre än de föreslagna krav som satts upp. Finansinspektionen har varit med i förhandlingarna om de nya kraven och det viktigaste anser respondenten är att det blir en klar skärpning av kapital och likviditetskraven för bankerna

som gäller i alla länder. Men respondenten anser att som i alla förhandlingar blir det en kompromiss länderna emellan som alltid när sådan här diskussion förs. Respondenten från FI anser också att det viktiga nu är hur EU kommer att implementera Basel III i det så kallade CRD 4 (capital requirements directive, fjärde "versionen") som beräknas bli klart i sommar/höst 2011.

De nya kostnaderna anser de flesta av respondenterna kommer att hamna hos kunderna och aktieägarna. Målet är att staten och medborgarna i framtiden inte skall behöva ta konsekvenserna och finansiera bankernas överlevnad anser finansinspektionens respondent.

En av respondenterna hävdar att bankerna nu inte längre har tillväxt som största mål utan en bättre affärsmix som mål för att attrahera mer inlåning och de högre kraven på kapital. Finansiering av Basel III kommer att ske genom att marginalerna höjs mot kunden men även aktieägarna får räkna med lägre avkastning hävdar två av respondenterna från två banker. Istället för utlåning kan inkomstbringande sektorer som "trade finance" och Capitalmarketaffärer bli än viktigare anser en av dem. Större utlåningar till högt belånade bostadsrättsföreningar är mindre attraktivt nu än fler mindre privata bostadslån där låntagaren även får in sin lön till banken och därmed en bra finansieringskälla för banken anser en respondent. "Kapital är begränsat så de bästa affärerna blir prioriterade" hävdar densamme.

Finansinspektionens respondent hävdar i sin intervju att om allt annat är lika så kommer lönsamheten i banksektorn minska. Respondenten anser också att på längre sikt kommer bankerna att anpassa sina verksamheter till Basel III och då är det långtifrån säkert att lönsamheten kommer bli så mycket lägre.

Höjda kapitalkrav är absolut positivt för bankerna och dess ägare. Visst sänks avkastningen, men riskerna för ägarna minskar ju också, anser en av respondenterna.

En respondent hemmahörande på en bank hävdar att om de nya Basel III reglerna funnits redan före senaste finanskrisen hade de nordiska bankerna huvudsakligen hjälpts främst inom likviditetsområdet.

5.2.3 Avkastningskraven på eget kapital

En av de intervjuade banktjänstemännen ser en potentiell nedgång i avkastning av eget kapital när hela det föreslagna Basel III är genomfört från dagens 15-20 % till kanske 10-15% beroende på konjunktur. Respondenten anser att kostnaderna kommer att bäras av ägarna och kunderna, men även banken själva måste arbeta för att hålla avkastningen uppe genom effektiviserad produktion och minskade kostnader.

En annan banktjänsteman hävdar att aktiemarknadens avkastningskrav kommer vara oförändrade, eftersom privatägda banker måste ge den avkastning som attraherar investerare. Som jämförelse hävdar respondenten att om en råvara går upp så får konsumenterna ta denna kostnad. Om till exempel priset på råolja går upp så får den som tankar bensin, bilisten stå för denna uppgång. Det är svårt att tro att någonting annat skulle gälla för banksektorn.

5.2.4 Synen på Transparency - öppenheten i banksektorn

Alla respondenter är överens om att den höga riskaversionen som skedde under finanskrisen när inte banker vågade låna ut eller låna av varandra inte är bra för den finansiella sektorn. Här önskar en av de tillfrågade att regleringar angående reserverade kreditförluster införs. Vissa banker kör en konservativ policy där de reserverar sina kreditförluster och därmed visar för allmänheten att de har problem hävdar en av respondenterna. De har en för negativ policy anser samme respondent. Som ett exempel nämner respondenten att Swedbank reserverade stora kreditförluster som sedan kunnat bokföras som vinster. Ett annat exempel är Handelsbanken som inte redovisade några reserverade kreditförluster och då är det svårt att avläsa hur det ser ut i banken anser respondenten.

Enligt en av respondenterna så kommer öppenheten ”på pappret” att öka då de finansiella instituten blir ålagda att offentliggöra allt mer kring hur deras kapital och likviditetssituation ser ut. Dock hävdar respondenten att detta kommer att motverkas av att komplexiteten i regelverken är betydligt större och olika mått motverkar varandra. Respondenten hävdar att allmänheten inte kommer att klara av att bedöma stabiliteten i ett finansiellt institut utifrån

den publicerade informationen. För att kunna göra detta krävs att du är ganska insatt i regelverken. Det finns till och med risk att detta ger upphov till förvirring och feltolkningar hävdar respondenten.

5.2.5 Leverage ratio

Finansinspektionens respondent anser att leverage ratio kan vara ett bra komplement till de riskkänsliga kapitalkraven. Detta mått bör dock inte vara bindande utan användas kvalitativt under pelare 2 anser densamme. Om Leverage ratio blev bindande hävdar respondenten vidare att värdepappersiering skulle vara en möjlig konsekvens.

Inte heller bankföreningens respondent anser att leverage ratio är nödvändigt. Det går tillbaka till Basel 1 där de tog med kapital som inte var riskvägda, utan banken kan ta på sig så mycket risk som möjligt bara de håller sig innanför ramarna när det gäller bruttosoliditetsmättet.

Bankföreningens respondents hävdar dock att det är bra att använda leverage ratio som en limit ifall att bankernas risk har blivit felmätt. Då kan det vara bra att använda det som ett övergripande mått. Så teoretiskt är det bra att använda sig av leverage ratio om fel risk räknats fram. Bankföreningen respondent anser att leverage ratio skall hamna under Pelare 2 där myndighets övervakning sker men inte är ett formellt krav.

Bankföreningen respondent hävdar att bolån i Sverige är en säker utlåning. De har låg risk, men eftersom de återfinns i balansräkning här så får de en negativ inverkan på leverage ratio. Om en leverage ratio skulle införas kunde en värdepappersiering bli möjlig. Enligt Bankföreningens respondent så ser flera banker över möjligheten men det är långsamma stora processer att anpassa sina system till detta.

En respondent anser det problematiskt med ett mått som inte är riskviktat. Rent teoretiskt innebär det att banker kan göra sig av med lågrisktillgångar, t.ex. bolån för att istället placera dessa i högrisktillgångar (t.ex. inom private equity området). Samma respondent hävdar dock också att baselregelverket innehåller regler som motverkar detta så det inte kommer att

inträffa i praktiken. Respondenten anser också att detta inte kommer att ske i alltför stor utsträckning tack vare ”sunt förnuft av majoriteten av aktörerna på marknaden”.

5.2.6 Vilka är de största utmaningarna för bankerna

För de nordiska bankerna anser en av respondenterna att behandlingen av säkerställda obligationer i likviditetshänseendet är det största problemet med det nya regelverket. Nordiska banker finansierar till stor del sin utlåning genom att ställa ut obligationer medan övriga Europa har en större andel bankinlåning som kan användas som finansiering hävdar respondenten. Detta beror till stor del på att nordiska länderna har en annan struktur på sparande och pensionssystem. Nordens befolkning tar större ansvar för sitt eget pensionssparande och sparar i större uträkning i fonder och försäkringar anser respondenten. Respondenten anser att de föreslagna reglerna inte kommer gynna de svenska bankerna då säkerställda obligationer bara till en viss del får räknas in som likviditet. Vidare är problemet med detta att bland obligationerna är det bara statsobligationer som får räknas med fullt ut hävdar en respondent. Detta är ett problem i de nordiska länderna som generellt har låga statsskulder och därmed inte ställer ut så mycket statsobligationer hävdar respondenten som också anser att likviditetsreglerna därför blir svåra att uppfylla.

En annan respondent anser att tillsammans med likviditetskraven blir den andra stora utmaningen att hela balansräkningen behöver omstruktureras för att för att få en ökad löptidsmatchning mellan tillgångar och skulder. Detta kommer ta lång tid för banken och bli en kostsam historia anser respondenten.

6 Analys

I detta kapitel kopplar vi samman det vi fått fram under intervjuer och annat relevant material med de teorier vi tycker passar för uppsatsens syfte.

6.1 Sekundärdata

Riksbanken hävdar i en finansiell rapport att högre kapitalkrav kan leda till lägre BNP. Riksbanken anser också att de svenska bankerna idag är sunt finansierade och inte behöver ställa om speciellt mycket för att passa in i de nya kapitaltäckningskraven som införs med Basel III. Men om de vill ha ytterligare buffert så kommer detta att bli en ökad kostnad för de svenska bankerna. Detta stämmer väl överens med Hull (2010), som hävdar att kapital kostar pengar och att det kan få konsekvenser på bankernas prissättning då högre priser kan komma att täcka ökade kapitalkostnader.

Bankföreningens VD Kerstin af Jochnick hävdar att ”ingenting kommer bli sig likt på bankmarknaden framöver” efter införandet av de nya kapitaltäckningsreglerna. Hon försätter även med att aktieägarna kommer att påverkas och inte längre kan räkna med samma höga avkastning de tidigare fått. Berger och Bouwman (2010) hävdar istället att krav på större del eget kapital inte påverkar bankens möjligheter att driva den dagliga verksamheten. De hävdar även att mer eget kapital inte skulle göra att banken skulle vinstmaximera eller arbeta i ägarnas intresse i mindre utsträckning. De hävdar istället att banken då kan fatta bättre beslut samt att aktieägaren får mindre risk i sin investering, vilket påverkar investeraren positivt. Berger och Bouwman (2010) anser också att större del eget kapital gör att det blir billigare för banken att låna in pengar från andra banker och institut, då kreditbetyget stärks.

De svenska banker vi undersökt har ökat sitt kärnprimärkapital under den senaste tiden, och ligger nu med marginal över de nya kraven i Basel III. Swedbanks kärnprimärkapital ligger på 14,9 %, Handelsbanken 12,3 % och Nordea har 10,3 % (siffrorna gäller sista kvartalet 2010 samt första kvartalet 2011). Det uppställda kravet är 8 % och trots att de svenska bankerna

alltså har god marginal till detta så är lönsamheten god, och avkastningskraven i bankerna ligger runt 15 %, något de inte heller är långt ifrån att nå upp till. Detta trots att de samtidigt ökar sitt kärnprimärkapital. Swedbank som brukar ha som mål att dessutom dela ut 40 % av sin vinst, beslutade i år (DI, 2011-03-25) att de kunde öka detta till 50 %. Admati et al (2010) hävdar att eget kapital i banker inte är kostsamt, och anser att det istället finns många fördelar med att öka kraven. De anser att risken i banken minskar betydligt om det egna kapitalet ökar. De hävdar även att högre kapitalkrav kan göra att avkastningen är något lägre i högkonjunktur, vilket skulle vara nu, men att detta kompenseras av att avkastningen skulle bli betydligt högre än med mindre eget kapital i en lågkonjunktur.

6.2 Primärdata – Intervjuer

I detta kapitel analyserar vi de svar som våra respondenter givit under våra intervjuer. Dessa svar kopplas samman med de teorier vi presenterat under i teorikapitlet.

6.2.1 Analys av kapitaltäckningsreglerna

De intervjuade är överrens om att kapitaltäckningsregler är bra för alla inblandade. De hjälper banken att utvecklas och ett av målen är att staten och skattebetalarna inte skall behöva gå in och rädda några banker i framtiden. Detta är också något som Admati et al (2010) håller med om, de hävdar att även om en bank skulle gå omkull så blir det betydligt billigare för den som tvingas gå in och rädda om banken har en god kapitaltäckning. Finansinspektionen hävdar att lönsamheten i branschen, kommer att minska om alla andra parametrar blir oförändrade. De hävdar dock att detta bara är på kort sikt, och att lönsamheten på längre sikt kommer att gå tillbaka till normal då bankerna anpassat sig till de nya kraven. En av respondenterna som är hemmahörande på en av bankerna håller med om att höjda kapitalkrav är bra och sunt för branschen eftersom riskerna för ägarna minskar. En av respondenterna anser även att de nya reglerna i Basel III skulle ha hjälpt många banker med likviditeten under den senaste finanskrisen. Detta stämmer även bra ihop med Berger och Bouwman (2010) som hävdar att högre kapitaltäckning i banker är fördelaktigt för alla parter. De anser att avkastningen inte påverkas negativt eftersom risken minskar väsentligt. Admati et al (2010) hävdar också att de nya reglerna hade kunnat kyla ned finanskrisen på ett tidigare stadium, och kanske hade den

dominoeffekt som skapades av att några banker föll omkull uteblivit.

6.2.2 Avkastningskraven och ROE

När det gäller avkastningskraven i banker så är det skilda meningar bland de intervjuade. En av de intervjuade anser att kraven kan komma att sänkas från dagens 15-20 % till 10-15 %. En av respondenterna anser att kostnaderna för införandet av Basel III kommer att delas mellan bankens kunder och bankens ägare. Dock hävdar en annan av de intervjuade bänktjänstemännen att avkastningskraven kommer vara oförändrade för att fortsätta locka investerare. Respondenten drar även en parallell till råvaror, och hävdar att om priset på råolja går upp så får den som konsumerar bensin stå för den ökade kostnaden vid påfyllning av bensin eller dylikt. På samma sätt anser respondenten att det måste fungera i banksektorn. Detta för att privatägda banker skall kunna fortsätta att attrahera investerare.

Enligt Berk och DeMarzo (2007) är avkastningskrav i form av ROE vaga då de inte innefattar någon beaktning av risk. Admati et al anser också att ROE kan komma att minska något i högkonjunktur, men att det betalar sig tillbaka i form av högre vinster i lågkonjunktur samt lägre risk i investeringen. Berger och Bouwman (2010) hävdar också att banker med högre andel kapital är bättre på att fatta ekonomiskt fördelaktigare beslut, vilket gynnar både ägare och kunder.

6.2.3 Transparens och öppenhet

De intervjuade är överrens om att situationen som rådde innan och under finanskrisen när banker inte vågade låna ut till varandra är allt annat än bra för det finansiella systemet. Adrian och Shin (2010) hävdar att det räcker med en liten värdeförändring i en banks tillgångar för att en liknande situation skall kunna ske. Adrian och Brunnerheimer (2010) anser att en av anledningarna är att bankerna agerar i eget intresse och inte ser till den systematiska risken det kan utlösa.

Enligt en av de intervjuade kommer transparensen att öka i teorin då de nya kraven skärps kring bankers kapital och likviditetssituation. Dock anser respondenten att komplexiteten i regelverken och rapporterna kommer att försumma fördelarna med öppenheten samt att allmänheten ändå inte klarar av att bedöma stabiliteten i ett finansiellt institut eller bank då det kräver en del förkunskaper. Det kan till och med finnas risk för feltolkningar och förvirring. Hellwig (2010) och Tricker (2009) hävdar att öppenhet är exceptionellt viktigt i banksektorn då banker idag är tätt sammanlänkade. Tricker (2009) anser också att perfekt information är nödvändigt för att investerare och management skall kunna fatta riktiga och rationella beslut. Detta är av högsta intresse för aktieägaren, som vill kunna följa utvecklingen i sin investering och bedöma risker med så mycket korrekt information som möjligt.

6.2.4 Leverage ratio

Finansinspektionen anser att leverage ratio kan vara ett bra komplement till riskkänsliga kapitalkraven, men tycker att det inte skall vara bindande utan användas kvalitativt under pelare 2 som avser tillsyn. Finansinspektionen anser också att värdepapperisering skulle vara ett möjligt utfall av införandet av leverage ratio. EU-kommissionen vill istället lägga leverage ratio under pelare 1, så att det alltså skall fungera som ett krav. Detta skulle få stora konsekvenser för svenska banker som har en stor andel utlåning till bostäder. Enligt Admati et al (2010) är ett alternativ att rätta sig efter de nya kraven för banken att minska hela bankens balansräkning, som vi visat i figur 2, Sheet A. Detta kan kopplas till värdepapperiseringen som bankerna alltså överväger, där de alltså vill bolagisera de svenska bolånen så att de kan tas bort från balansräkningen för att kunna möta de nya kraven på högre leverage ratio.

Bankföreningen är också kritisk till att leverage ratio är ett mått utan någon som helst riskviktning, och hävdar att det är att gå några steg bakåt istället för framåt. Dock ser bankföreningen också något positivt att det mäts i kronor och ören istället för en risk som banken själva kan räkna fram med egna mått. Berk och DeMarzo (2007) kritiserar måttet ROE för att det inte tar hänsyn till risk, och detsamma torde gälla för leverage ratio som inte

lägger någon vikt alls vid risken i bankens utlåning. Detta anser bankföreningen är en stor nackdel för svenska banker som har en stor del bolån som anses ha låg risk då fastheten tas i pant av banken om lånet inte kan betalas.

En av respondenterna hävdar att det rent teoretiskt kan innebära att banker väljer att göra sig av med tillgångar med låg risk och istället placerar i hög risk, vilket Admati et al (2010) anser vara totalt motsatt vad som är syftet med att öka bankens kapital.

7 Slutsatser

7.1 Studiens resultat

Här skall vi besvara huvudfrågorna som uppsatsen är uppbyggd på.

Hur lönsamheten ser ut bland de svenska bankerna med ett ökat krav på eget kapital? Och hur påverkar detta aktieägarnas avkastning?

Lönsamheten i de svenska bankerna är god. De nya reglerna med ökat eget kapital har enligt vår uppfattning inte påverkat lönsamheten negativt, utan mycket pekar istället på att lönsamheten istället på lång sikt till och med kan utvecklas bättre tack vare de nya kraven. Detta eftersom bankerna står bättre rustade i sämre tider och påverkas då mindre av bland annat kreditförluster. En bättre kapitaliserad bank fattar också bättre investeringsbeslut enligt Adamati et al (2010). Det blir dessutom en mindre riskfylld investering för investeraren och aktieägaren.

Avkastningskraven ligger fortfarande på runt 15 %, och detta är något som bankerna inte är långt ifrån att uppnå redan. Även om vissa hävdar att kraven kan komma att sänkas, så skall det också beaktas att de nya kraven har gjort banker till en säkrare investering då den finansiella risken har sänkts avsevärt. Detta eftersom de tack vare reglerna är bättre förberedda om en kris, liknande den globala finanskrisen 2008, skulle blåsa in över finansmarknaderna igen.

Just nu håller de svenska bankerna på att bunkra kapital för att tillgodose de nya stundande kraven som skall börja gälla 2013. Att de samtidigt gör mycket fina resultat och kan dela ut stora summor till sina ägare vittnar om att sektorn går bra. Eftersom bankerna har så fin lönsamhet redan nu under våren 2011 är vi övertygade om att de även kan prestera bra i kommande lågkonjunktur då de redan idag är väl rustade kapitalmässigt på många områden.

Trots att både vi och många av de teorier vi använt oss av kritiserar det finansiella måttet ROE så är det ändå det mest vedertagna i branschen. Måttets svagheter syns tydligast när två eller flera banker skall jämföras, det tar då inte hänsyn till varken risk eller kapitalstruktur på kort sikt, men kraven på omkring 15 % är också något som bankerna ligger väldigt nära.

Den nya kapitaltäckningen som de svenska bankerna redan idag anpassat sig efter verkar inte ha påverkat bankernas lönsamhet negativt, utan de känns istället idag mer sunda och välmående. Det skall sägas att denna uppsats skrivs när goda tider råder i Sverige, och det påverkar självklart resultaten, men vad kapitaltäckningsreglerna har hjälpt till med är att förbereda de svenska bankerna inför sämre tider. De står utan tvivel mycket bättre rustade inför en kommande lågkonjunktur idag än vad de gjorde innan finanskrisen.

Även om det är svårt att dra några direkta slutsatser om i hur hög grad de nya kapitalkraven påverkat bankerna så har de i alla fall hittills inte haft någon stor negativ effekt. De positiva slutsatserna är istället övervägande med bättre kreditbetyg som ger billigare lån än tidigare, och detta samtidigt som bankerna samlar på sig kapital och ligger nu på nivåer som de tänker ha även i framtiden. Detta har också medfört att en bank idag är en mycket säkrare investering för en aktieägare då även risken minskat, mycket på grund av de nya kraven på högre och bättre kapital.

Leverage ratio är kanske den förändring som kommer att drabba de svenska bankerna hårdast. Det är ett hårt kritiserat mått som inte tar hänsyn till risken i bankens utlåning, och det känns tyvärr som ett steg tillbaka. Det kan få väldigt stor påverkan på hela den finansiella marknaden beroende på hur bankerna väljer att agera. En värdepapperisering av bolånen är något bankerna undersöker möjligheten på, och det tycker vi inte är rätt väg att gå, speciellt med tanke på att just det systemet låg till grund för den senaste finansiella krisen. Dock verkar det som att bankerna känner att det är onödigt ont för att komma runt kraven i leverage ratio.

7.2 Förslag till fortsatta studier

Eftersom denna studie behandlar ett regelverk som skall implementeras om några år så skulle det vara väldigt intressant att se hur utfallet blir efter att regelverket tagits i bruk helt. Det skulle då vara mycket intressant att se om de slutsatser och teorier vi nämnt här fortfarande är relevanta, eller om det hopats helt nya problem. Det skulle vara mycket intressant att se hur avkastningskraven kommer att se ut i framtiden, om de påverkats av Basel III eller inte.

En annan intressant fråga hade vart att undersöka hur Basel III kommer att fungera i nästa lågkonjunktur. Kommer regelverket vara till stor hjälp, eller var implementeringen meningslös? Vad borde vi tänkt på, samt vad missade vi med facit i hand.

Referenser

Acharya, Viral V., Hamid Mehran, and Anjan Thakor “Caught between Scylla and Charybdis? Regulating Bank Leverage when there is Rent Seeking and Risk Shifting,” Working paper. 2010, Cleveland.

Admati, Anat R. and Paul Pfleiderer, “Increased Liability Equity: A Proposal to Improve Capital Regulation of Large Financial Institutions,” working paper.2010, Stanford University.

Adrian, Tobias and Hyun Song Shin, “Liquidity and Leverage,” *Journal of Financial Intermediation*, 19, 418-437. 2010, New York.

Basel Committee on Banking Supervision, “An Assessment of the Long-Term Economic Impact of Stronger Capital and Liquidity Requirements.” 2010, Basel.

Berk, Jonathan and Peter M. DeMarzo, “*Corporate Finance*,” Prentice Hall.2007, Boston.

Brealey, Richard A, “Basel II: The Route Ahead or Col-de-sac?,” *Journal of Applied Corporate Finance*, 4, 34-43. 2006, Stanford University.

Esaiasson, Peter, Gilljam, M, Oscarsson, H, Wängnerud, L, 2007, Norstedts juridik, Stockholm.

Goodhart, Charles, “How Should We Regulate the Financial Sector?” Chapter 5 of *The Future of Finance*, LSE.2010, London.

Hanson, Samuel, Anil K. Kashyap, and Jeremy C. Stein, “A Macroprudential Approach to Financial Regulation,” *Journal of Economic Perspectives*, Forthcoming. 2010, Harvard University.

Harrison, Ian, “Banks, Capital and Regulation: Towards an Optimal Capital Regime for a Small Open Economy,” Working paper, Reserve Bank of *New Zealand*.2004, Stanford University.

Hellwig, Martin F, “Capital Regulation: Business as Usual?” Working paper.2010, Bonn.

Kvale, Steinar 2009, Den kvalitativa forskningsintervjun, Studentlitteratur, Lund.

Mehran, Hamid and Anjan Thakor, “Bank Capital and Value in the Cross Section,” *Review of Financial Studies*, forthcoming. 2010 Oxford University.

Pozsar, Zoltan, Tobias Adrian, Adam B. Ashcraft, and Haley Boeskey, “Shadow Banking,” Federal Reserve Bank of New York Staff Report 458. 2009, New York.

Stein, Jeremy C. (2010), "Monetary policy as financial-stability regulation," Working Paper, Harvard University.

Turner, Adair, "What do Banks do? Why do Credit Booms and Busts Occur and What can Public Policy Do about it?" Chapter 1 of *The Future of Finance*, LSE. 2010, London.

Lundahl, Ulf. Skärvad, Per-Hugo, 1999. Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer, studentlitteratur, Lund.

Mehran, Hamid, Thakor, Anjan, *Bank Capital and Value in the Cross Section*, 2009, New York.

Aktiespararna-Swedbank åter från dödsriket, 2011-05-20

<http://www.aktiespararna.se/artiklar/Analyser/Swedbank-ater-fran-dodsriket/>

Baselkommitténs hemsida, 2011: <http://www.bis.org/index.htm>

Dagens Nyheter, Borg oroas av mjuka bankkrav från EU: artikel hämtad 2011-05-20

<http://www.dn.se/ekonomi/borg-oroas-av-mjuka-bankkrav-fran-eu>

Dagens Industri, Lönekonton allt lönsammare - för bankerna, artikel hämtad 2011-05-20

http://di.se/Default.aspx?pid=236187_ArticlePageProvider&epslanguage=sv

Dagens Industri: di.se/Artiklar/2011/3/25/231361/Michael-Wolf-Vi-har-en-sadan-otrolig-kapitalise/

Dagens Industri: <http://di.se/Artiklar/2011/3/24/231254/Staten-emot-Nordeas-utdelning/>

Dagens Industri: <http://di.se/Templates/public/Pages/Nordea-rustar-for-hardare-kaptialkrav/>

E24, 2011, artikel: basel 3 öppnar för bankfusioner 2011-05-17

http://www.e24.se/business/bank-och-finans/basel-iii-oppnar-for-bankfusioner_2556791.e24

Finansinspektionen 2010, Risker i det finansiella systemet:, 2011-05-13

http://www.fi.se/upload/43_Utredningar/20_Rapporter/2010/riskrapp_hela_last.pdf

Handelsbanken, Om Handelsbankens kapitalsituation, 2011-03-03

www.handelsbanken.se/investorrelations/

Nordea, Årsredovisning, 2011-04-20

http://www.nordea.com/sitemod/upload/root/www.nordea.com%20-%20se/Investorrelations/nordea_annual_report_2010_se.pdf

Riksgälden 2010, Utvärdering av regeringens åtgärder till stöd för kreditförsörjningen:

<https://www.riksgalden.se/Dokument/riksg%C3%A4ldskontoret%20och%20statsfinanserna/rapporter/%C3%B6vriga%20rapporter/utv%C3%A4rdering%20av%20regeringens%20%20st%C3%B6d%20f%C3%B6r%20kreditf%C3%B6rs%C3%B6rjningen.pdf>

Swedbank, finansiella mål 2011, 2011-05-13

<http://www.swedbank.se/om-swedbank/investor-relations/finansiell-information-och-publikationer/finansiella-mal/index.htm>

Swedbank, Riskhantering i Swedbank

http://www.swedbank.se/idc/groups/public/@i/@sbg/@gs/@ir/documents/article/cid_207265.pdf

Riksbanken 2011, Basel III:

http://www.riksbank.se/upload/Dokument_riksbank/Kat_publicerat/Tal/2011/110201.pdf

Svenska Bankföreningens hemsida, 2011: <http://www.swedishbankers.se/web/bf.nsf>

Marquardt, Rolf, Blåvarg, Martin. April 2010, *samhällsekonomiskakonsekvenser av att införa en "leverage ratio" för banker*, Handelsbanken småskriftserie, Stockholm

Sveriges Riksbank, 2005, Basel II – nytt regelverk för bankkapital, Göran Lind, Stockholm

Sverige Riksbank, 2010, Penningpolitisk rapport oktober 2010, Stockholm

Sveriges Riksbank, 2011, Basel III – välbehövliga regler för en säkrare banksektor, Stefan Ingves, Stockholm

Sveriges Riksbank, 2011, Basel III – effekter på de svenska bankerna och Sverige”, Penningpolitisk rapport, februari 2011, Stockholm

Bilagor:

Bankernas frågor

Hur ser avkastningskraven ut på eget kapital idag?

Och hur ser dem ut efter Basel III?

Kommer de att sänkas? Om inte, hur skall den kostnaden täckas upp? Nya produkter?

(Vem tar smällen, aktieägaren eller kunden?)

Hur ser ni på leverage ratio (Bruttosoliditeten)? Och vad kommer det innebära i praktiken?

Skall leverage ratio ses som ett komplement? Eller skall det ersätta riskbaserade kapitalkrav?

Kan bankerna bli mer risktagande på grund av leverage ratio?

Kan detta innebära att bolånen kan komma att värdepapperiseras?

Hade Basel III vart till någon hjälp vid den senaste finanskrisen?

Vilka är de största utmaningarna för er?

Vilka kommer bli de största förändringarna? Största kostnaderna?

Vilken metod använder ni er av för att beräkna kapitalkravet?

Kommer någon specifik bank gynnas av reglerna?

Öppenhet(transparency)? Kommer den påverkas av Basel III? Hur?

Finns det något ni själva tycker kunde utformats bättre i det nya regelverket?